

Handläggare: Lotta Burenius
Telefon: 08 - 508 36 210

Till
Äldrenämnden
20120207

Remiss om Stockholms stads program för kvinnofrid "Mot våld i nära relationer 2012-2014"

Svar på remiss från kommunstyrelsen Dnr: 325-2183/2011

Förvaltningens förslag till beslut

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Omedelbar justering.

Eva Frunk Lind
Direktör

AnnMarie Ståhl
Avdelningschef

Sammanfattning

Socialnämnden har utarbetat ett förslag till nytt program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer 2012 – 2014. Programmet utgör ett av stadens styrdokument och omfattar alla nämnder och styrelser. Syftet med programmet är att såväl offer som förövare i nära relationer ska få likvärdiga insatser oavsett var i staden de bor. Målgrupp för programmet föreslås omfatta kvinnor som utsatts för våld i nära relation, barn som upplevt våld mellan närstående vuxna samt män som utövat våld i nära relation. En kartläggning av våldet mot kvinnor och barn föreslås för att få en bild av den totala omfattningen. Det nya programmet är uppbyggt enligt modellen för resultatbaserad styrning så att stadens insatser kan följas upp.

Äldreförvaltningen ställer sig bakom programförslaget. Förvaltningen delar uppfattningen att riktlinjer bör utarbetas. Förslaget om att särskild uppmärksamhet

ägnas åt kvinnor som är särskilt utsatta t.ex. äldre kvinnor och kvinnor med funktionsnedsättning i det kommande arbetet är bra.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från äldrenämnden med anledning av ett förslag från socialnämnden om nytt program för kvinnofrid – mot våld i nära relationer 2012 – 2014. Programmet föreslås ersätta tidigare program som kommunfullmäktige beslutade om 2007 ”Stockholms stads program för kvinnofrid” för perioden 2006 – 2010. Äldrenämndens yttrande ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 15 februari 2012.

Ärendet/beskrivning av förslaget till nytt program för kvinnofrid

Förslaget till kvinnofridspolitiskt program har utarbetats inom socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor. Arbetet har bedrivits i en arbetsgrupp bestående av personer med bred kompetens inom kvinnofridsområdet, och representerar åtta stadsdelsförvaltningar samt utbildningsförvaltningen och äldreförvaltningen.

Det nya förslaget är uppbyggt enligt modellen för resultatbaserad styrning, så att stadens insatser kan följas upp.

Programmet är ett av stadens styrdokument och gäller för alla nämnder och bolag. Syftet är att verka för likställighet inom staden, att såväl offer i nära relation som förövare ska få likvärdiga insatser oavsett var i staden de bor.

Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att alla som utsatts för brott och deras närstående får stöd och hjälp. Övriga nämnder och bolag måste vara uppmärksamma på problemet, både i egenskap av servicegivare och som arbetsgivare. Det handlar såväl om att förebygga som att synliggöra våld i nära relation.

Socialförvaltningen har för avsikt att med utgångspunkt i Socialstyrelsens metodhandbok utarbeta riktlinjer för socialtjänstens arbete för kvinnofrid - mot våld i nära relationer

Programmet föreslås omfatta tre målgrupper:

1. Kvinnor som utsatts för våld i nära relation.
2. Barn som upplevt våld eller andra övergrepp mellan närstående vuxna.

3. Män som utövat våld i nära relation.

Förslaget att ovan nämnda grupper utgör målgrupp har föregåtts av ingående diskussioner i arbetsgruppen. Samtidigt som kunskap finns om att våld kan förekomma i alla slags relationer mellan närstående bedöms att fokus i programmet bör ligga på det som utgör det stora samhällsproblemet: mäns våld mot kvinnor i nära relationer och barn som bevittnar våld.

Avgränsningen innebär att män utsatta för våld i nära relation inte omfattas av programmet. Socialtjänstens ansvar att ge stöd och skydd till personer utsatta för våld i nära relationer gäller dock alla, oavsett kön eller könsidentitet.

Stadens långsiktiga vision föreslås vara: "I Stockholms stad utsätts ingen för våld eller hot om våld i nära relation".

Det första steget mot "nollvisionen" föreslås pågå under tre år, 2012 - 2014. Därefter bör programmet omarbetas utifrån dels de erfarenheter som erhållits av programmet, dels utifrån den forskning och utveckling som sker kontinuerligt inom området.

Sammanlagt åtta mål föreslås för målgrupperna. Målen syftar ytterst till att kvinnor och barn ska leva ett liv utan våld i nära relation, ha kunskap om sina rättigheter och känna sig trygga med de insatser staden erbjuder. För att kvinnor och barn ska leva tryggt krävs insatser för de våldsutövande männen för att de ska sluta använda våld. Totalt 15 indikatorer föreslås för att mäta i vilken utsträckning de förväntade målen uppnås. Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att ge stöd och hjälp, varför flertalet indikatorer avser det området. Varje nämnd och styrelse fastställer vilka aktiviteter de ska genomföra för att medverka till måluppfyllelse.

Enligt Brottsförebyggande rådet (Brå) har antalet anmälda fall av kvinnomisshandel ökat under lång tid. Till viss del kan det förklaras med att fler fall anmäls beroende på bland annat att lagstiftningen ändrades i början av 1980-talet, men även att våld mot kvinnor ökat. Enligt Brå kommer ca 80 % av våldet mot kvinnor i nära relationer aldrig till polisens kännedom.

Socialstyrelsen har konstaterat att många kommuner saknar uppgifter över antal våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld samt vilket stöd som erbjuds. Det gäller även Stockholms stad. Staden behöver ett bättre faktaunderlag för metodutveckling, styrning och uppföljning.

Socialförvaltningen avser att ta initiativ till att metoder utvecklas för att kartlägga den totala omfattningen av våld i nära relationer, gällande både kvinnor och män, samt för att möjliggöra kontinuerlig uppföljning. I kartläggningsarbetet ska särskild uppmärksamhet ägnas åt kvinnor som är särskilt utsatta t.ex äldre kvinnor och kvinnor med funktionsnedsättning.

Innan kartläggning måste begreppet närstående klart definieras. Det bör klargöras om t.ex. vuxna barn som utsätter sina gamla föräldrar för våld ska ingå och personal som utövar våld mot äldre eller personer med funktionsnedsättning. Kartläggningar är viktiga av flera anledningar. De ger underlag för bedömningar av om målgrupperna får likvärdiga insatser oavsett var i staden de bor. De visar även om t.ex. fler målgrupper ska inkluderas i kommande program.

Förslaget till program har ett sekundärpreventivt fokus, det handlar om personer som redan utsatts för våld/utövade våld. Det behövs även preventiva åtgärder för att stoppa våldet i sig och för att minska antalet nya fall av våld mot kvinnor. Primärprevention utgörs av insatser som vänder sig till befolkningen generellt för att våld inte ska uppstå.

Staden har andra styrdokument som har stark anknytning till kvinnofridsprogrammet. Stadens jämställdhetsarbete ska bedrivas i enlighet med "Riktlinjer för jämställdhets- och mångfaldsarbete från 2009. Lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter". Stadens personalpolicy och det brottsförebyggande programmet är också viktiga dokument när det gäller arbete mot våld i nära relationer. Frågor om våld i nära relationer besvaras i stadens trygghetsmätningar vart tredje år.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts på äldreförvaltningen. Kommunstyrelsens pensionärsråd och äldrenämndens handikappråd har tagit del av ärendet den 31 januari 2012. De fackliga organisationerna har tagit del av ärendet i förvaltningsgruppen den 1 februari 2012.

Äldreförvaltningens synpunkter

Äldreförvaltningen ställer sig bakom programförslaget. Det är av värde att integrera arbetet med våld i nära relationer i stadens ledningssystem då det ökar fokus på frågan och underlättar uppföljning. Förvaltningen instämmer i att ett bättre faktaunderlag behövs för såväl metodutveckling, styrning och uppföljning.

Kunskapen om våld och övergrepp mot äldre i nära relationer är i dagsläget mycket bristfällig. Brottstatistiken delas inte in i ålderskategorier vad gäller

övergrepp i nära relationer. En omfångsstudie i Umeå kommun år 2000 om våld mot äldre kvinnor och män, där 1500 personer deltog, visade att 16 % av de äldre kvinnorna (65-80 år) och 13 % av männen i samma åldersgrupp utsatts för någon form av våld eller övergrepp vid något tillfälle efter att de fyllt 65 år.

I sammanhanget kan också nämnas att det i forskningsrapporten Övergrepp mot äldre i hemmet: ser vi toppen av ett isberg? Socialstyrelsen (1994) framkommer att det oftast är kvinnor med fysiska och/eller psykiska handikapp som utsätts. Den vanligaste förövaren är en manlig familjemedlem. När det gäller övergrepp i parförhållanden var det nästan lika många äldre män som kvinnor som utsätts för övergrepp av sin partner. Nästan hälften av rapporterade övergrepp var psykiska.

När det gäller förslag om målgrupp anser äldreförvaltningen att avgränsningen är rimlig utifrån aktuellt kunskapsläge. Förvaltningen instämmer dock i att det är viktigt att vid en revidering av programmet på sikt vara öppen för att fler målgrupper kan behöva inkluderas.

Äldreförvaltningen ställer sig bakom socialförvaltningens initiativ att utarbeta riktlinjer som mer konkret beskriver hur arbetet med våldsutsatta och förövare ska bedrivas och ser det som särskilt angeläget att äldre personer och personer med funktionsnedsättning uppmärksammas i de kommande riktlinjerna.

Både kartläggning och kommande riktlinjer kommer att underlätta det arbete med äldrefrid som redan har inletts i flera stadsdelar för att stoppa våld och övergrepp mot äldre. Länsstyrelsen i Stockholms län genomförde under 2011 utbildning för olika yrkesgrupper i länet som möter äldre kvinnor i sitt arbete, där flera av stadens medarbetare deltog.

Våld mot äldre förekommer ofta i det tysta och är ett till stor del utforskat problemområde. Det är därför särskilt angeläget att staden erbjuder personal kunskap om våld mot äldre.

Äldreförvaltningen ser det som angeläget att staden också påbörjar ett samarbete med det kunskapscentrum för våld i nära relationer som Stockholms läns landsting nyligen beslutat inrätta.

Det nya programmet innebär en ambitionshöjning i stadens arbete med våld i nära relationer. Därför menar äldreförvaltningen att det är önskvärt att det finns en central samordning för att genomföra och följa upp det arbete som det nya kvinnofridsprogrammet kommer att kräva.

Bilaga

1. Stockholms stads program för kvinnofrid - mot våld i nära relation 2012 – 2014
Dnr 3.1-0532/2011